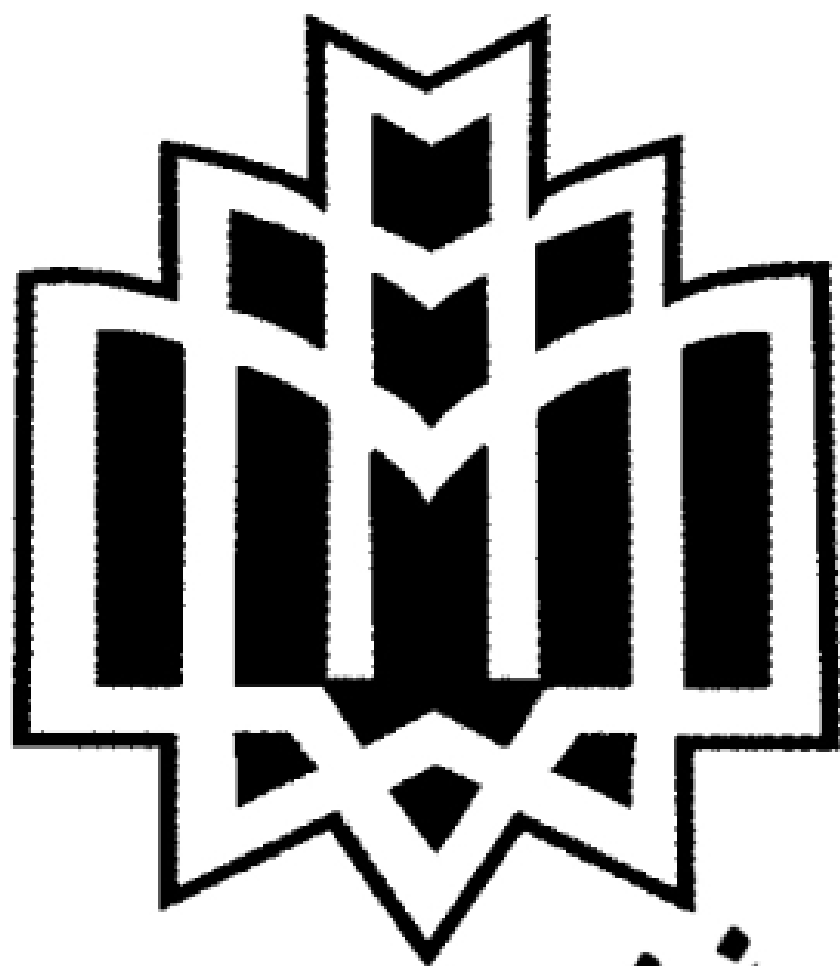




دانشگاه خوارزمی

دانشگاه خوارزمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی

گروه آموزشی حقوق خصوصی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته حقوق گرایش حقوق خصوصی

عنوان پایان نامه: کاربرد هوش مصنوعی در دادرسی قضایی

پدیدآورنده: رشته افراسیابی

استاد راهنما: دکتر حسین داوودی بیرق

استاد مشاور: دکتر سحر کریمی

تاریخ دفاع ۲۷ بهمن ماه ۱۴۰۰



چکیده

رای دادگاه، یکی از مهمترین و خطرناکترین اعمال در سرنوشت طرفین دعوا است. تأثیری که تصمیم قاضی بر زندگی هر فرد و در نهایت بر جامعه می‌گذارد، بسیار کلیدی و مهم است. اینکه مسئولیت زندگی خردسالی را به پدر واگذار کند و یا مادر، تأثیر بسزایی در زندگی اجتماعی کودک و شرایط زندگی او دارد، یا این که ادامه اشتغال کارگری را تجویز کند، یا کارفرما را محکوم به پرداخت هزینه های وارده به آن کارگر کند. به صورت سلسله وار در تمام بخش های اقتصادی، اجتماعی و افکار عمومی تأثیر می‌گذارد. با توجه به سرعت پیشرفت علوم اختلافات مردم نیز پیچیده شده است و حل و فصل اختلافات باید به همان سرعت انجام شود، در غیر این صورت موجب عدم اعتماد عموم به کار قضایی می‌شود، ما باید تلاش کنیم که دادرسی نوین را اعمال کنیم. برای تسریع در روند دادرسی ما می‌توانیم از هوش مصنوعی بهره ببریم. با رعایت اصول دادرسی می‌توان یک رسیدگی منصفانه و منطبق با تمام اصول اخلاقی را داشته باشیم. دادرسی که به صورت نوین از طریق هوش مصنوعی انجام شود، منجر به سرعت در روند رسیدگی می‌شود که رسیدگی سریع خود یکی از مهمترین فاکتورهای دادرسی عادلانه است. این شیوه به ما کمک می‌کند تا در دسترسی به عدالت موفق باشیم و از خطای انسانی جلوگیری کنیم. دادرسی که به صورت هوشمند و هوشمندانه انجام گیرد، منجر به سرعت در روند رسیدگی می‌شود، که ما با کمک هوش مصنوعی می‌توانیم در دسترسی به عدالت موفق باشیم. در گوشه ای از بحث عملکرد سایر کشورها مطرح شده است ه با الگو قرار دادن آنها میتوان در بهره بردن از این موضوع استفاده کرد. در انطباق شرایط ذکر شده قاضی در فقه و کرامت والای انسانی هوش مصنوعی می‌تواند به عنوان یک ابزار در دست قاضی باشد تا در تصمیم گیری نهایی قاضی را یاری کند.

واژگان کلیدی: تصمیمات قضایی-دادرسی نوین-هوش مصنوعی- اصول دادرسی

چکیده

- مقدمه ۱
- 1- بیان مسئله ۲
- 2- ضرورت انجام پژوهش ۲
- 3- پرسش های پژوهش ۲
- 4- فرضیه پژوهش ۳
- 5- سوابق پژوهش ۴
- 6- اهداف پژوهش ۴
- 7- هدف اصلی : استفاده از ابزارهای نوین در دادرسی ۴
- 8- جنبه نوآوری پژوهش ۵
- 9- روش پژوهش ۵
- 10- ساختار پژوهش ۵

بخش اول: بررسی پیشینه و مبانی نظری تحقیق

- فصل اول: مبانی نظری ۶
- گفتار اول: تعریف هوش مصنوعی ۸
- گفتار دوم: انواع هوش مصنوعی ۱۵
- گفتار سوم: عملکرد هوش مصنوعی ۱۶
- فصل دوم: تاریخچه هوش مصنوعی و عملکرد سایر کشورها در این زمینه ۲۱
- گفتار اول: تاریخچه هوش مصنوعی در حقوق ۲۹
- گفتار دوم: حقوق تطبیقی با عملکرد سایر کشورها در این زمینه ۳۰

بند اول: دولت استونی	۳۱
بند دوم: ایالات متحده امریکا	۳۲
بند سوم: چین	۳۳
بند چهارم: بریتانیا	۳۴
بند پنجم: هند	۳۶
بند ششم: لیتوانی	۳۸
فصل سوم: بررسی ماهیت هوش مصنوعی از منظر حقوقی	۴۱
گفتار اول: هوش مصنوعی به عنوان شخص حقیقی	۴۳
گفتار دوم: هوش مصنوعی به عنوان شخص حقیقی و حقوقی	۴۴
فصل چهارم هوش مصنوعی در رعایت اصول اخلاق	60
گفتار اول دغدغه استفاده از هوش مصنوعی در دادرسی	60
گفتار دوم هوش مصنوعی در رعایت اخلاق	63
بخش دوم: نحوه عملکرد هوش مصنوعی در نظام دادرسی ایران	
فصل دوم: شرایط قاضی	۶۵
گفتار اول: اهمیت امر قضاوت	۶۶
گفتار دوم: اقسام قاضی	۶۸
گفتار سوم: قضاوت و هوش مصنوعی	۷۰
فصل دوم: اصول دادرسی و انواع آن و انطباق با هوش مصنوعی	76
گفتار اول : شان و جایگاه دادرسی عادلانه	78
گفتار دوم: ویژگیهای اصول کلی حقوق	80
گفتار سوم: مصادیقی از اصول راهبردی حاکم بر دادرسیها	81

فصل سوم : نقش هوش مصنوعی در دادرسی ها	83
گفتار اول: دعاوی قابل استماع بوسیله هوش مصنوعی	85
گفتار دوم: تنظیم اسناد بصورت اتوماتیک	87
گفتار سوم : تصمیم گیری قضایی و هوش مصنوعی	۸۹
نتیجه گیری	۹۷
منابع و مآخذ	۹۸

مقدمه

با ادامه تغییر شیوه کار و عملکرد فناوری، پیش بینی هایی وجود دارد که بسیاری از جنبه های فعالیت انسان با فناوری های جدید جایگزین یا پشتیبانی می شوند. در حالی که بسیاری از فعالیت های بشری در طول زمان در نتیجه پیشرفت های انسانی تغییر کرده است، تغییرات اخیر در زمینه تغییرات تکنولوژیکی احتمالاً تأثیر گسترده تری بر برخی از عملکردهای انسانی خواهد داشت که قبلاً تا حد زیادی بدون مزاحمت بوده است. در این راستا، فناوری در حال تغییر رویه حقوق است و به عنوان مثال، ممکن است با جایگزینی، حمایت یا تکمیل نقش قضایی، روند قضاوت را تغییر دهد. چنین تغییراتی ممکن است میزان قضاوت انسانها با تأکید روزافزون بر هوش مصنوعی را برای رسیدگی به اختلافات مدنی کوچک تر و استفاده معمول تر از فناوری های مرتبط در اختلافات پیچیده، محدود کند. استدلال حقوقی براساس سوابق موجود در ارائه ی مناظره تعریف شده را مورد تجزیه تحلیل قرار میدهد پس از ارائه یک بر آورد نظری حقوقی از استدلال قضایی بر اساس سوابق یک روش رسمی برای نشان دادن این سوابق ارائه میشود نحوه استفاده از این چارچوب دوجانبه مناظره تعریف شده برای پرونده مورد بحث و بررسی قرار میگیرد. با توجه به اینکه در اثر حاضر هوش مصنوعی به کمک سایر علوم آمده و باعث بهره وری بهتر از دیگر علوم شده ما می خواهیم بدانیم که آیا می توانیم هوش مصنوعی را در جای قاضی و در منصب قضاوت بنشانیم و یا به صورت ابزاری در دست قاضی باشد تا تصمیمات خود را به بهترین نحو بگیرد.

۱- بیان مسئله

هوش مصنوعی در قرن ۲۱ به صورت رکن مهمی از زندگی بشر درآمده، در وسایل مختلف از هوش مصنوعی استفاده شده است. افرادی که بنیان گذار و مطالعه گر در حوزه هوش مصنوعی بودند، ابتدائاً ریاضیدان بوده‌اند. آنها معتقد بودند از طریق الگوریتم های، ریاضی فرایند تفکر را به روبات ها منتقل کنند و از آن روبات ها استفاده شود. در این پژوهش استفاده از رایانه برای آراء قضایی و چگونگی نحوه آموزش ماشین بررسی می شود، همچنین موضوع اعتماد به تصمیمات ماشین بررسی خواهد شد. هوش مصنوعی قرار است در آینده جایگاه بسیاری از مشاغل انسانی شود. اما آیا وکلا و قضات نیز جزء آن دست خواهند بود؟ با توجه به اینکه در اثر حاضر هوش مصنوعی به کمک سایر علوم آمده و باعث بهره‌وری بهتر از دیگر علوم شده ما می خواهیم بدانیم که آیا هوش مصنوعی را در جایگاه قاضی و در منصب قضاوت بنشانیم و یا به صورت ابزاری در دست قاضی باشد تا تصمیمات خود را به بهترین نحو بگیرد؟ در این پژوهش سعی شده که دادرسی را به صورت هوشمند بررسی کند هوشمندی در دادرسی منجر به سرعت در روند رسیدگی می شود که به ما کمک می کند تا در دسترسی به عدالت موفق باشیم در انطباق شرایط ذکر شده به قاضی در فقه و کرامت والای انسانی نیز بررسی می گردد با انطباق اینکه آیا هوش مصنوعی می تواند اصول دادرسی را رعایت کند یا خیر؟ ما به این نتیجه می رسیم که هوش مصنوعی می تواند اصول دادرسی را رعایت نماید ما می توانیم با دادرسی هوشمند هم روند رسیدگی را تسریع کنیم و هم از خطا ها قاضی بکاهیم و اینکه انسانی که اشرف مخلوقات هست و از جایگاه ویژه تفکر دارد، هوش مصنوعی به عنوان یک ابزار می تواند برای او تصمیم گیری کند.

۲- ضرورت انجام پژوهش

باتوجه به ماشینی شدن زندگی ها برای بهبود حل مسائل باید از ابزارهایی برای احقاق حق کمک بگیریم . هوش مصنوعی میتواند یکی از این ابزارها باشد در جامعه امروز ما استفاده از ابزارو علوم نوین در بهبود تصمیم گیری هادر علوم مختلف بر کسی پوشیده نیست . در نظام حقوقی ما ، از آنجایی که هر فرد بیش از یکبار امکان دادخواهی وجود ندارد ، ما باید سعی مان بر این باشد هر فرد را به بهترین شکل یاری کنیم روند رسیدگی طولانی مدت در دادگاه های ما خود یکی از عوامل تضییع حق افراد است ، رسیدگی به مدارک و مستندات و مطالعه آنها در چندین پرونده در روز خارج از توانایی انسانی قضات هست ، ما میتوانیم با استفاده از تکنولوژی هوش مصنوعی احتمال خطا در رسیدگی را به حداقل برسانیم . تمامی نویسندگان کتب حقوقی در دادرسی معتقدند که سرعت یکی از مهم ترین عوامل برای جلوگیری از تضییع حق افراد است.

سوال اصلی : دادرسی چگونه میتواند بوسیله هوش مصنوعی اداره شود؟

سوالات فرعی: ۱- در چه دعاوی میتوان از هوش مصنوعی استفاده کرد؟

۲- مزایا و معایب استفاده از هوش مصنوعی در دادرسی چیست

۴-فرضیه پژوهش

فرضیه اصلی: رعایت اصول دادرسی و بررسی موانع و ایرادات شنیدن اظهارات طرفین و بررسی مدارک و مستندات از طریق هوش مصنوعی امکان دارد.

فرضیات فرعی :

۱-دعاوی که میتوان از طریق هوش مصنوعی اداره کرد مثل دعاوی مالیاتی و دعاوی کمیسیون های شهرداری و

دعاوی تجاری و امور حسبی

۲- مزایا شامل بررسی جزء به جزء مدارک در پرونده های کلان و سرعت در جریان دادرسی و معایب عدم امکان

ارزیابی عدالت ماهوی و از جمله معایب آن بیکار شدن بخشی از نیروی انسانی است.

۵-سوابق پژوهش

۱-نیمای صادقی ، مقاله کاربرد هوش مصنوعی در رای وحدت رویه ،این مقاله در سال ۹۸ در مجله کنفرانس بین المللی

مطالعات اجتماعی ، حقوق و فرهنگ عامه چاپ شده است، آقای صادقی در مقاله خود تنها به این بحث پرداخته اند

که با استفاده از هوش مصنوعی تفاسیر مختلف از یک ماده قانونی بدست نمی آید که منجر به صدور رای وحدت

رویه گردد اما من در این پژوهش سعی دارم کارآیی هوش مصنوعی را در تمام جوانب در دادرسی بررسی کنم.

۲- نیکلاس آلتراس، دنیل پریتیوک ، وسیلیس لامپوس ، مقاله پیش بینی تصمیمات قضایوتی پرونده های دادگاه حقوق

بشر اروپا ، در این مقاله پرونده های گذشته دادگاه دوباره مورد بررسی قرار گرفته و با خطا ۷۹ درصدی مواجه شده

است . این مقاله در اکتبر ۲۰۱۶در مجله علوم کامپیوتر Jpeer چاپ شده است.

۶-اهداف پژوهش

هدف اصلی : استفاده از ابزارهای نوین در دادرسی

اهداف فرعی: ۱-سرعت بخشیدن به جریان رسیدگی

۲-جلوگیری از عوامل اطاله دادرسی

۳-بررسی جزء به جزء مدارک و اسناد ارائه شده در پرونده های کلان و جلوگیری از فساد قضایی

۷-جنبه نوآوری پژوهش

از آنجایی که در نظام حقوقی ما شان قضات در حل اختلاف و نزاع بین مردم هست استفاده از ابزار های نوین کمک شایانی در این زمینه دارد رسیدگی در دادگاه های ما به شکل سنتی مرسوم است ما در این تحقیق سعی بر این داریم که در دادگاه ها بخشی از تفسیر و شناخت را بر دوش هوش مصنوعی بگذاریم تا هم سرعت در روند رسیدگی بوجود آید و هم از خطا انسانی جلوگیری شود و هم از مواد قانونی به یک تفسیر یکنواخت برسیم.

۸-روش پژوهش

روش تحقیق در اینجا تحلیل محتوا است به منظور دستیابی به ویژگی و قواعد در یک موضوع است از طریق توصیفی تحلیلی و شیوه جمع آوری مطالب و نیز کتابخانه می باشد.

۹-ساختار پژوهش

این پایان نامه به دو بخش کلی تقسیم میشود در بخش اول به مبانی نظری و دیدگاه های بحث اختصاص دارد و تاریخچه هوش مصنوعی، در بخش دوم نحوه تطابق عملکرد هوش مصنوعی در نظام دادرسی ایران است.

بخش اول:

بررسی مبانی و دیدگاه ها در خصوص هوش مصنوعی و عملکرد قضایی آن

پیشرفت روز افزون تکنولوژی باعث پیچیده تر شدن دعاوی و اختلافات میان مردم گشته است. ما با استفاده از ابزارهای قدیمی توان حل مسائل امروزی را نداریم. ما با بررسی علل و عوامل سعی در تبیین کارکرد هوش مصنوعی و تاثیر آن در دادرسی میپردازیم.

فصل اول: ضرورت ها و کاربردهای هوش مصنوعی

حضور و نقش نیروی انسانی در طول تاریخ به دلیل ویژگی ها و محدودیت های که دارند. مانند احساس خستگی، عصبانیت، جانبداری، تاثیر مسائل شخصی بر روند کاری و غیره تمایل دنیای مدرن و عصر خرد مندی را به سمت

استفاده از هوش مصنوعی برده است. استفاده از هوش و تجربه انسانی بدون نقاط ضعف بشری را افزایش داده است. ذهن انسان ممکن است، گاهی به علل غیرمعقول، خود خواهانه، به دلخواه عمل کند. اما سیستم هوشمند از دادن پاسخ تکراری در موارد یکسان خسته نمی شود و هیچگاه غرایز شخصی اش، بر تصمیم گیری حرفه ای او تاثیر نمی گذارد. سیستم های تخصصی ارائه کننده خدمات درمانی با ارائه راه حل مشابه به هزاران بیمار خسته نمی شود. ربات های پلیسی، هیچ ترسی از جابجایی وسیله های خطرناک و منفجره را ندارند. رباتهای کارخانه ای از تکرار هزاران باره فعالیت مشابه در یک روز خسته نمی شود. صنعت کیفیت سیستم های دارای هوش مصنوعی را بهبود داده است و مضرات سیستم های دارای هوش مصنوعی را، به منافع مدرن صنعتی تبدیل کرده است.^۱

تاریخچه هوش مصنوعی، با توسعه مداوم جنبه های شناختی انسان و مهارت های قابل اصلاح مدلهای محاسبه ای مشخص شده است. هوش مصنوعی در ابتدا در حوزه های رسمی، مانند اثبات قضیه ها به کار می گیرد، که تقریباً حاصل پیچیدگی تجربه معمولی انسانها بود. پیشرفت پردازش طبیعی زبان، سیستم های کارشناسی، برنامه ریزی رباتیک، استدلال کیفی به گسترش دامنه ای از تجارب و رفتار انسانی در رابطه با هوش مصنوعی پرداختند. این تمایل عمومی شامل بررسی هوش مصنوعی و حقوق نیز می شود. هر تحقیق به حوزه های حقوقی مرسوم مانند مراحل اجرایی می پردازد، که شامل کاربرد ساده قوانین صریح در مورد حقایق است. با این حال اخیراً تحقیقی به حیطه های پیچیده و چالش برانگیز فرایند قانونی صدور رای قضایی پرداخته است. الگوریتمی با الگوی هماهنگ صدور رای قضایی را به درستی مدل سازی می کند. زیرا به ایجاد راه حل های منطقی و قابل قبول، در پرونده هایی عهده قوه قضاییه اصل که حقایق قوانین یا تناسب آنها با یکدیگر مورد بحث است. تصمیم گیری قضایی حیطه بسیار پیچیده ای است که مهارت های قانونی سطح بالایی را با شایستگی های احساسی و شناختی ادغام میکنند.

^۱ هالوی گابریل، مسئولیت کیفری ربات ها، ترجمه فرهاد شاهیده، طاهره قوائلو، نشر میزان

برای آشنایی بهتر با موضوع مطروحه در تبیین مفاهیم در این بخش می پردازیم. لغت هوش مصنوعی برای بیان نظام‌های به کار می‌رود که اهداف آنها همانند سازی رفتار انسان و تعاملات مربوط به آن است. این هدف ممکن است با به کارگیری الگوهای ساده و یا از پیش تعیین شده صورت گیرد، ولی گاهی نیاز به الگوریتم‌های فوق پیچیده دارد هوش مصنوعی به سیستم گفته می‌شود که می‌تواند واکنش مشابه رفتار هوشمند انسانی را انجام دهد.

یک مدیر انسان، ممکن است بداند و حتی بپذیرد که تبعیض سیاهان و زنان کار غیر اخلاقی است. اما وقتی زنی سیاهپوست برای شغلی نزد او درخواست دهد. مدیر ناخودآگاه، علیه تبعیض قائل شده و استخداش نمی‌کند. اگر به کامپیوتر اجازه دهیم تقاضای کار را ارزیابی کند و آن را برات یه کاملاً نادیده گرفتن نژاد و جنسیت برنامه‌ریزی کنیم می‌توانیم مطمئن باشیم به راستی این عوامل را نادیده می‌گیرد. زیرا کامپیوترها ناخودآگاه ندارد البته نوشتن کد برای ارزیابی تقاضا کار آسانی نخواهد بود و همیشه این خطر وجود دارد که مهندسان به طریقی تعصبات ناهوشیار خود را را درون نرم افزار برنامه‌ریزی کنند.^۱

گفتار اول: تعریف هوش مصنوعی

هوش مصنوعی چیست و به چه کار می‌آید؟ شاید این مهمترین سوالی باشد که در این زمینه برای ما مطرح است تمام تلاش پژوهشگران و مخترعانی که در این زمینه مشغول به کار هستند، این است که کامپیوترهایی بتوانند اندیشیدن بسازند. بشر همواره وسوسه چنین کاری را داشته است و حداقل در ادبیات علمی میتوان این وسوسه‌ها را به خوبی متجلی دید. اگر روزی به تحقق چنین وسوسه‌هایی دست یافتیم آنگاه جهان اطراف ما به چه صورتی درخواهد آمد؟

^۱ سارتور گیواندی، برنتینگ کارل، کاربرد قضایی هوش مصنوعی، تابستان ۹۹

وجود چنین ماشین هایی چه چیزی را درباره‌ی طبیعت و ماهیت انسان ها و رابطه آن ها با جهان پیرامون خواهد گفت؟

آیا در این صورت اساتید دانشگاه ها و دیگر محققان از کار بیکار نخواهند شد؟

اگر بخواهیم تعریفی از این دانش ارائه کنیم باید بگوییم: « دانش هوش مصنوعی عبارتست از مطالعه‌ی توان های ذهنی از طریق کاربرد مدل های محاسباتی »^۱

برای هوش مصنوعی تعاریف گوناگونی ارائه شده است. که همه آنها شامل دو نظریه کلی میگردد: ۱- هوش مصنوعی ضعیف و ۲- هوش مصنوعی قوی. نظریه هوش مصنوعی قوی، به دنبال ساخت ربات ای است که بتواند کلیه اعمال انسانی مثل تفکر، آگاهی، یادگیری زبان و فهم معنا را در بر بگیرد. از این رو برخی تعاریف، مطابق با چنین کارکردی است. مانند آن که گفته شده: اتوماتیک سازی عملکرد مرتبط با افکار انسان. مانند حل مسئله و یادگیری. در مقابل آن نظریه هوش مصنوعی ضعیف است، که تنها با داشتن عملکرد برخی زمینه های فعالیت انسانی اکتفا می گردد و در حال حاضر از هوش مصنوعی ضعیف در کامپیوترها برای انجام محاسبات استفاده می شود^۲

آمدن واژه «هوش» در نام این حوزه و قلمرو تا حدی گمراه کننده است، ما هنگامی که از اعمال روزمره مردم سخن میگوییم تمایل داریم که این واژه را برای حالات ذهنی مربوط به زیرکی و خلاقیت غیر معمولی ذخیره کنیم. نتیجه این تمایل این است که گویی هوش مصنوعی تکنیکی برای ایجاد و افزایش بینش های زیرکانه است. در حقیقت جالب ترین مسائل برای دانش هوش مصنوعی در تلاش های انجام یافته جهت نسخه برداری از قوای ذهنی مردم معمولی مثل قوه بینایی و زبان طبیعی جلوه میکند. مردم طبیعی و سالم افعالی مانند دیدن سخن گفتن را آسان می یابند، لذا این امور اهمیت چندانی برای آنها ندارد، اما از سوی دیگر کارهایی مانند ضرب اعداد ده رقمی، تجزیه و

^۱ محمدی، نشریه فرهنگ نامه، پاییز ۶۹

^۲ طهماسبی، رهافیت بنیادین فلسفی در هوش مصنوعی حکمت و فلسفه

تحلیل مباحث پزشکی، حقوقی برای بسیاری از افراد دشوار است. نخستین هدف دانشمندان حوزه هوش مصنوعی را از لغت هوش معلوم کنیم. نظر آنان به هوش و مفاهیم در ارتباط با ذهن و عقل کاملاً تفاوت دارد. در حال حاضر میان علوم موجود فقط هوش در علم روانشناسی بسیار کاربردی است و روانشناسان از توانایی هوشی افراد و مسائل مربوط به آن بحث می‌کنند. ولی در هوش مصنوعی این لغت و معنایش کاملاً متفاوت است.

کاربرد کامپیوتر برای مطالعه قوا و استعداد های ذهنی که فقط از زمان اختراع کامپیوتر در دهه ۱۹۴۰ ممکن شده است و سیرت های آشکاری را در مورد اینکه دیدن و ظرف کردن حقیقتاً چه نوع افعالی هستند به به بار می آورد برای انجام مثال ترین افعال مثل دیدن در کامپیوتر میلیون ها عمل ضرب باید انجام گیرد این حقیقت که ما می توانیم کار سخت تری را با تلاش آگاهانه کمتری نسبت به کار سال تر انجام دهیم فقط یک پدیده تکاملی است.^۱

کامپیوترها به همان طریق کار می‌کنند که مغز انسان آشکار است که مغز انسان ها و کامپیوترها از اجزای متفاوت و با ویژگی های مختلفی ساخته شده‌اند و بنابر این مقدمه حقوق در نگاه اول نادرست است. اما ما این فرض را بر وجه و مقبول تر بودن تا حدودی تضعیف کرده ایم فرض بنیادی یا جز نیت محوری در دانش هوش مصنوعی این است که آنچه که مغز انجام می‌دهد در برخی سطوح نوعی از محاسبه است.

هدف دانشمندان حوزه هوش مصنوعی را از لغت هوش معلوم کنیم. نظر آنان به هوش و مفاهیم در ارتباط با ذهن و عقل کاملاً تفاوت دارد. در حال حاضر میان علوم موجود فقط هوش در علم روانشناسی بسیار کاربردی است. و روانشناسان از توانایی هوشی افراد و مسائل مربوط به آن بحث می‌کنند. ولی در هوش مصنوعی این لغت و معنایش کاملاً متفاوت است.

^۱ قائمی نیا، دین و هوش مصنوعی، بهار ۸۵

افرادی که در حوزه هوش مصنوعی کار می کنند ، برای تعریف و تبیین هوش مصنوعی عملکرد هوش را بیان می کنند. فیلسوف ها به تعاریف معنایی و مفهومی روی می آورند. آنها علاقه دارند معنای عقل و هوش را بیان کنند، اما بنا به دلایلی دانشمندان هوش مصنوعی تعریف های عملی را مفید فایده می دانند. یکی از دلایل انتخاب این است که نزاع معنایی برای تبیین معنا و مفهوم سودمند نیست، و نتیجه چندان ندارد. اگر بخواهیم معنا و مصداق تفکر و هوش را و ارتباط بین آنها دست پیدا کنیم که، آیا هوش تفکر است یا خیر ؟ بدون شک به چیزی دست پیدا نمی کنیم، و ادعای آنان تصاویر مفهومی این دو واژه نیست بلکه، چنان که بعداً توضیح خواهیم داد به نظر آنان این دو اصطلاح یک حقیقت قابل اندازه گیری را نشان می دهند.^۱

آلن تورینگ یکی از پیشگامان بحث هوش مصنوعی به خاطر اهداف عملی که در هوش مصنوعی دنبال می شود ملاک ای نسبتاً مقبول تر برای همگان را برای تعیین و تعریف هوش پیشنهاد داده است. انگیزه مرد دلیل طرح این ملاک چنان که در بالا اشاره کردیم، اجتناب از نزاع های لفظی و مباحث فلسفی بی نتیجه بوده است. تورینگ پی برده بود که با پرداختن به مباحث رایج فلسفی درباره این واژه نمی تواند ارتباطی میان کار کرده ماشین ها و ذهن بشر را بیابد، از این و روح او پیشنهاد کرد، که ما باید مسائل لفظی و مفهومی در این مورد را کنار بگذاریم و آزمون ساده ای را در این زمینه مطرح کنیم و سپس خود ماشین ها را به نحوی عینی و ملموس بررسی کنیم. همچنین پیش بینی کرد تا سال ۲۰۰۰ دستگاه های کامپیوتر از این آزمون سربلند بیرون خواهند آمد و تعاریف مخالف بی معنا جلوه خواهند کرد.^۲

^۱ محمد رضا طهماسبی ، رها فیت های بنیادین فلسفی در هوش مصنوعی

^۲ محمود خاتمی، مدل کامپیوتری ذهن و هوش مصنوعی ، زمستان ۸۰

آزمون تورینگ بر پایه یک بازی استوار شده است، که بازی تقلید نام دارد. در این بازی سه فرد ناآشنا هستند که دو نفر از آنان که شاهد هستند جنسیت مخالف دارند و نفر سوم پرسشگر است. پرسشگر تلاش می‌کند تا جنسیت دو شاهد را صرفاً از راه طرح پرسش‌هایی تعیین کند یکی از دو شاهد که مرد است تلاش می‌کند تا جنسیت اش را مخفی بداند ولی شاهد دیگر که یک زن است صادقانه به پرسش‌ها پاسخ می‌دهد. اگر پرسشگر به پاسخ درست دست یابد شاهد زن موفق شده است و اگر به پاسخ درست دست نیابد شاهد مرد پیروز شده است برای اینکه پرسشگر به هیچ سرنخ دیگری مانند صدا چهره و غیره دسترسی نداشته باشد پرسش‌ها و پاسخ‌ها از طریق دستگاه دور چاپگر مبادله می‌شود نظر تورینگ این است، که اگر اکنون به جای شاهد مرد یک کامپیوتر جایگزین سازیم و ببینیم که این دستگاه می‌تواند پرسشگر ما را فریب دهد، در این صورت از آزمون سربلند بیرون آمده است!

برخی اوقات، به هوش مصنوعی هوش ماشینی نیز می‌گویند. که به هوشمندی توسط ماشین‌ها در شرایط گوناگون گفته می‌شود. که این تعریف در مقابل هوش انسانی قرار دارد. به بیان دیگر، هوش مصنوعی سامانه‌ای است که گفته می‌شود، می‌تواند رفتارهای مانند رفتار هوشمند انسان مثل شبیه‌سازی، تفکر و استدلال کند و پاسخ صحیح به آنها از خود نشان دهد و توانایی یادگیری برای حل مسائل را دارا باشد. بیشتر پژوهش‌ها در خصوص هوش مصنوعی آن را به عنوان علم شناخت عوامل هوش هوشمندی تعریف کرده‌اند.

در حال حاضر، محققان هوش مصنوعی به تعریف دقیقی برای این علم نیافته‌اند. البته که به هیچ وجه جای تعجب ندارد، زیرا هنوز معنا و مفهوم اصلی هوش مشخص نیست. و دانشمندان در خصوص هوش به تعریف جامع و مانعی نرسیده‌اند. هرچند که دانشمندان زیادی در تمام طول عمر خود به مطالعه پرداختند، که به این سوال پاسخ دهند، هوش

چیست؟

^۱ دکتر محمود خاتمی، مدل کامپیوتری ذهن و هوش مصنوعی